



SELYE JÁNOS EGYETEM  
UNIVERZITA J. SELYEHO  
J. SELYE UNIVERSITY

TANÁRKÉPZŐ KAR  
PEDAGOGICKÁ FAKULTA  
FACULTY OF EDUCATION

# ERUDITIO - EDUCATIO

A Selye János Egyetem Tanárképző Karának  
tudományos folyóirata

Vedecký časopis Pedagogickej fakulty  
Univerzity J. Selyeho

Scientific journal of the Faculty of Education  
J. Selye University

2009

4. évfolyam

2



## Tartalomjegyzék

### Tanulmányok

- Blaive, Muriel:** *Multiple identities and Europeaness at the Czech-Austrian and Slovak-Hungarian borders* ..... 5
- Vajda, Barnabás:** *Remembering the Cold War in Komárom* ..... 17
- Dobay Beáta – Diósi Éva:** *A FIT-BALL előnyei az óvodai testnevelés oktatásában* ..... 25
- Jaskóné Gácsi Mária:** *Az iskolák szerepe Kaffka Margit epikájában* ..... 31
- Šenkár, Patrik:** *Motivické premeny vo vyučovaní literárnej výchovy v 7. ročníku ZŠ s VJM (aj) na základe čítanky* ..... 43
- Simon Szabolcs – Misad Katalin:** *Nyelvi ideológiák és nyelvhelyességi babonák egy szlovákiai magyar nyelv-tankönyvben* ..... 61
- Varga Józsefné Horváth Mária:** *Győr-Újváros 18. századi protestáns népessége a keresztnevek tükrében* ..... 69

### Látóhatár

- Csernicskó István – Karmacs Zoltán:** *Magyar nyelv és irodalom szakos képzés a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán* ..... 83

### Recenziók

- Szőkö, Štefan:** *Pomôcka pre adeptov vedy* ..... 89
- Török Tamás:** *A magyar–finn–észti kulturális és tudományos kapcsolatokról* ..... 90
- Zimányi Árpád:** *Interkulturális kommunikáció* ..... 101

### Hírek

- Pusztafalvi Henriette:** *Párbeszéd – minden gyermek különleges. Nemzetközi szimpózium (Pécs, 2009. június 5–6.)* ..... 103
- Nagy Melinda:** *A Selye János Egyetem I. Nemzetközi Tudományos Konferenciája „Oktatás – Tudomány – Társadalom” (Komárom, 2009. szeptember 7–8.)* ..... 107
- Szerzőink** ..... 111



## **Magyar nyelv és irodalom szakos képzés a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán**

Csernicskó István – Karmacsi Zoltán

### **A főiskola rövid története**

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 1996-ban vált önálló magyar felsőoktatási intézménnyé. Előzménye az 1994-től a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola kihelyezett tagozataként működő speciális képzés volt. A főiskola alapítója a Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Alapítvány, melyet a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség, a Kárpátaljai Református Egyház és Beregszász város önkormányzata hozott létre.

A Rákóczi Főiskolán a 2008–2009-es tanévben tíz alapszakon (angol, ukrán, magyar, történelem, földrajz, biológia, matematika, tanítói, óvodapedagógia, valamint könyvvitel és auditálás) és három egyetemi szintű képzésben (ukrán, magyar és biológia) folyik az oktatás nappali és levelező tagozaton 953 hallgató számára. Emellett a főiskolán a budapesti Corvinus Egyetem kihelyezett kertészmérnök, a Nyíregyházi Főiskola gazdálkodási szakos képzést folytat, melyekben további 163 hallgató vesz részt. Az intézmény Felnőttképzési Központja többféle tanfolyamot (pl. angol, német, ukrán és magyar nyelvvizsgára felkészítés) hirdet.

### **A magyar szakos képzés a főiskolán**

A Rákóczi Főiskolán a 2004–2005-ös tanévben nyílt meg a magyar nyelv és irodalom szak. Bár a főiskola nem állami felsőoktatási intézmény, a képzés Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériuma által akkreditált, azaz a hallgatók az állami intézményekben kiadott oklevéllel azonos diplomát kapnak. Az első alapképzésben (BA) végzett diákok 2008-ban vehették át a magyar nyelv és irodalom szakos tanári oklevelüket, az egyetemi szintű képzésben pedig 2009-ben kaphatnak első ízben magyar szakos diplomát végzőseink. Főiskolánkon – Ukrajnában szokatlan módon – szakpárokon folyik a képzés. A magyar szak mellé angol, ukrán vagy történelem szakot vehetnek fel a diákok (és persze fordítva: az említett szakok hallgatói is felvehetik második szakként a magyart). Ez azt jelenti, hogy az alapképzésben a fő



szakból, ám egyetemi szinten mindkét szakból tanári diplomát szerezhettek diákjaink.

A 2008–2009-es tanévben a nappali tagozaton öt évfolyamon 76 hallgató fő szakosként, 81 pedig második szakosként hallgatója a magyar nyelv és irodalom szaknak.

Az ukrainai felsőoktatási törvénynek megfelelően a BA szintű képzés 240 kredit, s erre épül rá a 120 kreditű következő képzési fokozat. Az elméleti képzés mellett az iskolában töltött pedagógiai gyakorlatok, valamint a dialektológiai és folklór terepgyakorlatok is kötelező részei a hallgatókkal szemben támasztott követelményeknek.

### **A tanszék**

A magyar szakos képzés a Filológiai tanszékhez tartozik, mely két részből áll: az ukrán, illetve a magyar filológiai szakcsoportból. A magyar szakcsoport személyi állománya nyolc főből áll, közülük heten rendelkeznek tudományos fokozattal, egy oktatónk pedig az ELTE magyar nyelvészeti PhD-képzésének elvégzését követően disszertációjának megvédésére készül. A tanszéki szakcsoport oktatói:

Beregszászi Anikó, PhD

Brenzovics Marianna, PhD

Csernicskó István, PhD (rektorhelyettes)

Karmacs Zoltán

Kész Margit, PhD

Kótyuk István, a nyelvtudományok kandidátusa (tanszékvezető)

Penckófer János, PhD

Vári Fábián László, PhD

Valamennyien főállású oktatók. Örvendetes, hogy fiatal tanársegédünk intézményünk korábbi végzőse. Oktatóink között két elismert költő van: a József Attila-Díjas Vári Fábián László és Penckófer János. Nyelvészeink közül ketten (Kótyuk István, Csernicskó István) érdemelték ki az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság által adományozott Arany János Díjat.

A tanszék oktatói a magyar nyelvészeti és irodalomtörténeti szaktárgyak mellett ellátják a világirodalom, irodalomelmélet, esztétika, valamint az általános nyelvészet, szociolingvisztika stb. tárgyak oktatását is, s nemcsak a magyar szakon, hanem valamennyi bölcsész szakirány hallgatói számára. A tanítói és óvodapedagógia szakon a Pedagógia és pszichológia tanszék oktatói látják el a nyelvészeti és irodalmi tárgyak oktatását is.

A tanszéki csoport oktatóinak tudományos tevékenysége az alábbi fő kutatási irányokban valósul meg:

- a) az anyanyelv (a magyar) és irodalom oktatásának tantárgy-pedagógiája,



- b) a magyar–ukrán nyelvi kontaktusok kérdésköre,
- c) a kárpátaljai magyar irodalom,
- d) valamint a kárpátaljai magyar és ukrán balladakincs összehasonlító elemzése.

A tanszék bázisán működik 2001-től a Hodinka Antal Intézet, amely főként nyelvészeti, szociolingvisztikai kutatásokkal foglalkozik. A Hodinka Intézet szoros kapcsolatot tart a Kárpát-medence nyelvészeti kutatóműhelyeivel: a szlovákiai Gramma Nyelvi Irodával, a romániai Szabó T. Attila Intézettel, a szlovéniai, horvátországi és ausztriai kollégákat tömörítő Imre Samu Nyelvi Intézettel, és szerves része a Kárpát-medencei magyar nyelvészeti kutatóállomásokat összefogó Termini Kutatóhálózatnak. A Hodinka Antal Intézetben Karmacs Zoltán mellett három fiatal kutató dolgozik: Hires-László Kornélia, Márku Anita és Molnár D. István. Valamennyien főiskolánk egykori végzősei, akik PhD-képzésben vagy másoddiplomásként tanulnak tovább.

A tanszéki csoport és a kutatóintézet számos tudományos és kulturális rendezvényt szervez, az irodalmi estektől kezdve, az író-olvasó találkozókra és szépirodalmi pályázatokra át egészen a tudományos konferenciákig. Az elmúlt években vendégünk volt például Esterházy Péter, Konrád György, Kukorelly Endre, Spiró György, Závada Pál és mások. Bemutatkozott hallgatóink előtt a Hitel, a Magyar Napló, a Partium és az Együtt című folyóirat szerkesztősége.

Az általunk szervezett tudományos konferenciák sorából kiemelkednek az alábbiak: *Idegennyelv-oktatás kisebbségi környezetben* (2004); *A magyar nyelv és irodalom új tantervek és tankönyvek alapján való oktatásának sajátosságai a 12 éves képzésben* (2006); *A magyar nyelvű oktatás helyzete Kárpátalján* (2006); *Nyelv, identitás és anyanyelvi nevelés a XXI. században* (2009) stb. A tanszék és az intézet közösen szervezi meg 2010-ben a soron következő, 16. Élőnyelvi Konferenciát.

Vidéki főiskolaként figyelmet fordítunk arra, hogy hallgatóink ne csak tanszékünk tanáraival találkozzanak, hanem alkalmuk legyen más felsőoktatási intézmények neves oktatóit is meghallgatniuk. Ennek érdekében hallgatóink előtt nyitottak azok a részképzési ösztöndíjpályázatok, melyek révén eljuthatnak Magyarországra vezető egyetemre. Emellett rendszeresen hívunk meg oktatókat, hogy itt, Beregszászon tartsanak előadást diákjaink számára, s így többek között Görömbei András, Kontra Miklós, Szépe György, Posgay Ildikó, Tolcsvai Nagy Gábor, Petteri Leinonen és mások előadásait hallgathatták diákjaink.

Oktatóink számos oktatási segédletet, jegyzetet jelentettek meg a magyar szakos hallgatók számára. Például:

Beregszászi Anikó, Csernicskó István szerk.: *Államvizsgaprogram a magyar szakos BA képzés számára*. PoliPrint és II. Rákóczi Ferenc KMF, Ungvár–Beregszász, 2008.



- Beregszászi Anikó szerk.: *Írásbeli felvételi feladatok magyar nyelvből és irodalomból*. Beregszász: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2005.
- Csernicskó István, Márku Anita szerk.: *Hiába repülsz te akárhová... Segédkönyv a kárpátaljai magyar nyelvjárások tanulmányozásához*. Ungvár: PoliPrint, 2007.
- Csernicskó István, Hires László Kornélia: *Hangtan. Előadások gyűjteménye magyar szakos hallgatók számára*. Beregszász: II. Rákóczi Ferenc KMF, 2008.
- Csernicskó István, Karmacsi Zoltán: *Szófajtan és morfológia. Előadások gyűjteménye magyar szakos hallgatók számára*. Beregszász: II. Rákóczi Ferenc KMF, 2008.
- Karmacsi Zoltán: *A mai magyar nyelv táblázatokban és ábrákon*. Beregszász: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2008.
- Kótyuk István: *Mondattani elemzések*. Beregszász: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2007.
- Oktatóink és a Hodinka Intézet munkatársai révén több tudományos kiadvány jelent meg. Közülük néhány:
- Beregszászi Anikó és Csernicskó István: *...itt mennyit ér a szó? Írások a kárpátaljai magyarok nyelvhasználatáról*. Ungvár: PoliPrint, 2004.
- Beregszászi Anikó és Csernicskó István: *A kárpátaljai magyar nyelvhasználat társadalmi rétegződése*. Ungvár: PoliPrint, 2006.
- Beregszászi Anikó és Csernicskó István szerk., *Tanulmányok a kárpátaljai magyar nyelvhasználatról*. Ungvár: PoliPrint, 2004.
- Beregszászi Anikó, Csernicskó István és Orosz Ildikó: *Nyelv, oktatás, politika*. Beregszász: Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola, 2001.
- Csernicskó István: *A magyar nyelv Ukrajnában (Kárpátalján)*. Budapest: Osiris, MTA Kisebbségkutató Műhely, 1998.
- Csernicskó István szerk.: *A mi szavunk járása. Bevezetés a kárpátaljai magyar nyelvhasználatba*. Beregszász: KMTF, 2003.
- Csernicskó István és Kontra Miklós szerk.: *Az Üvegyhegyen innen, Anyanyelváltozatok, identitás és magyar anyanyelvi nevelés*. PoliPrint és II. Rákóczi Ferenc KMF, Ungvár–Beregszász, 2008.
- Eperjesi Penckófer János: *Tettben a jellem. A magyar irodalom sajátos kezdeményei Kárpátalján a XX. Század második felében*. Magyar Napló–KMPSZ, Budapest, 2003.
- Karmacsi Zoltán: *Kétnyelvűség és nyelvelsajátítás*. Beregszász: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2007.
- Kész Margit: *Gyógyító hagyomány Kárpátalján. Úgy ne ártson néked*. Ungvár: Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, 2006.
- Kótyuk István: *Anyanyelvünk peremén*. Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 1995.



Márku Anita: *Érvényes történetek, Nyelvválasztási és kódváltási kommunikációs stratégiák a kárpátaljai magyar fiatalok körében.* PoliPrint és II. Rákóczi Ferenc KMF, Ungvár–Beregszász, 2008.

Orosz, Ildikó – Csernicskó, István: *The Hungarians in Transcarpathia.* Budapest: Tinta Publishers, 1998.

Vári Fábián László: *Vannak ringó bölcsők. Kárpátaljai magyar népballadák.* Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 1992.

Ковтюк Иштван: *Украинские заимствования в Ужанском венгерском говоре.* Nyíregyháza, 2007.

Oktatóink, ill. a Hodinka Intézet munkatársai számos szótár szerkesztésében is szerepet vállaltak:

Bárány Erzsébet, Dzsanda Galina, Kótyuk István, Libák Natália, Margitics Katalin és Csernicskó István szerk.: *Ukrán–magyar kisszótár.* Ungvár–Beregszász: PoliPrint Kft. – KMF, 2008.

Eőry Vilma főszerk.: *Értelmező szótár+.* Budapest: Tinta Könyvkiadó, 2007.

Kótyuk István főszerk.: *Magyar–ukrán kisszótár.* Ungvár–Beregszász: PoliPrint – II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2006.

Laczkó Krisztina – Mártonfi Attila szerk.: *Helyesírás.* Budapest: Osiris Kiadó, 2004.

Pusztai Ferenc főszerk.: *Magyar Értelmező Kéziszótár.* Budapest: Akadémiai Kiadó, 2003. Második, átdolgozott kiadás.

Tolcsvai Nagy Gábor főszerk.: *Idegen szavak szótára.* Budapest: Osiris Kiadó, 2007.

Magyar szakos hallgatóink, oktatóink irányításával, részt vettek az Új Magyar Nyelv-atlasz anyagának gyűjtésében. Egyik hallgatónk, Molnár Anita a 2009. évi XXIX. Országos Diákköri Konferencia Szegeden megrendezett Humán Tudományi Szekcióban általános nyelvészetből III. helyezést ért el.

Tanszékünk, illetve az egész kárpátaljai magyar oktatási rendszer számára a legnagyobb kihívást az ukrán oktatási tárca által 2008-ban bevezetett új felvételi rend jelenti. Az elmúlt évtől kezdve Ukrajnában csak azok jelentkezhetnek a felsőoktatásba, akik emelt szintű érettségi vizsgát tesznek, mely egyben felvételi is. Ám a miniszteri rendelet értelmében a kötelező ukrán nyelv és irodalom vizsga mellett a diákok csak az idegen nyelv (angol, német, francia és spanyol), Ukrajna története, matematika, fizika, kémia, biológia és földrajz tárgyakból tehetnek emelt szinten vizsgát, ráadásul 2010-től mindezeket már csak ukrán nyelven. Ez pedig azt jelenti, hogy 2008-tól a magyar szakra is magyar nyelv és irodalom érettségi és felvételi vizsga nélkül lehet csak jelentkezni Ukrajnában.